

De scheppende mens als doel: Jonas Staal pleit voor een nieuwe coalitie

Door Jonas Staal op Metropolism, 16 June 2011

Maandag 20 juni is Jonas Staal één van de sprekers tijdens de rondetafelbijeenkomst over 'de nieuwe visie cultuurbeleid'. Zijn bijdrage is nu al hier te lezen. Discussieer mee.

Op 27 juni 2011 debatteert de Kamer in een nota-overleg over de uitwerking van de uitgangspunten cultuurbeleid. Ook heeft de Kamer onlangs een advies van de Raad van Cultuur ontvangen: Advies bezuiniging cultuur 2013-2016, Noodgedwongen keuzen. Naar aanleiding van dit advies en ter voorbereiding van dit debat organiseert de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van de Tweede Kamer der Staten Generaal op 20 juni 2011 een rondetafelgesprek over dit onderwerp. Het rondetafelgesprek heeft een openbaar karakter en vindt plaats van 12.30 tot 16.30 uur in het gebouw van de Tweede Kamer, ingang Plein 2.

In de eerste ronde 'Maatschappij en democratie / algemene visie' (12.30 - 13.45 uur) ben ik gevraagd een bijdrage te leveren. Deze bestaat uit het introduceren en verdedigen van de volgende drie punten:

EEN NIEUWE COALITIE

Inbreng Jonas Staal

1.

De keuze vandaag is die tussen de controlemaatschappij en de open samenleving. Deze regering staat een systematische aanval voor op alle kritische componenten in onze cultuur en duldt daarin geen tegenspraak. Dat gaat onderwijzers, werkers, journalisten, academici, rechters, studenten, politici en kunstenaars allen en gezamenlijk aan. De aanval op de een is een aanval op de ander. Deze regering wenst onze samenleving alleen te duiden in de wereld van markt en strijd en heeft duidelijk gemaakt het punt van onderhandeling voorbij te zijn; laten wij dit erkennen: wij moeten ophouden met *reageren*, en beginnen met *ageren*.

2.

Het doel van een hoogontwikkelde samenleving is het bevorderen van het scheppend potentieel van elk mens. Ik stel een fundamentele omslag voor in het denken over de rol van kunst en cultuur in de samenleving. Die gaat in de eerste instantie helemaal niet over geld. Deze omslag betreft de vraag wat een hoogontwikkelde samenleving als de onze voorstaat. Willen wij ons leven echt slijten als 'hardwerkende Nederlanders', als veredelde productiemachines? Is dat het enige wat onze 'beschaving' kan bedenken als toekomstbeeld? Nog meer produceren, nog meer concurreren, nog rijker worden, nog meer

competitie, nog meer ongelijkheid bevorderen? Laten wij de hardwerkende Nederlander confronteren met een ander ideaal: dat van de scheppende mens. Kunst is hier niet langer een middel ter verpozing, een glossy exponent van entertainment in handen van mediamagnaten als Joop van den Ende, maar een *vooruitgangsideaal*. Ik stel voor hiernaar te handelen: bevrijdt kunst van haar obligate kolom in het partijprogramma, zijnde goed voor sociale cohesie of economie; kunst heeft hier niets mee van doen, want kunst is geen middel: *kunst is een doel*. De scheppende mens hoort het doel van iedere zichzelf respecterende samenleving te zijn.

3.

Kritische componenten in onze samenleving moeten zich verenigen. Samen met politici van diverse partijen en een grote variëteit aan kunstenaars is in kunstruimte W139 te Amsterdam het project *Allegories of Good and Bad Government* gerealiseerd. Vier kunstenaars en vier politici leefden hier vier dagen en drie nachten samen (van 1 t/m 4 mei) om te onderzoeken hoe zij tot een gezamenlijk agenda zouden kunnen komen. Dit vanuit de overtuiging dat politiek en kunst medescheppers van onze samenleving zijn en daarin een *beschavingsproject* delen. Het begrip 'scheppende mens' is uit dit gezamenlijke gesprek geboren. Dit project reikt dan ook verder dan de kaders van de Kamer en de ambtenarij, of de kaders van musea en kunstinstututen. Ik durf te stellen dat hiermee een aanzet is gedaan voor een werkelijk andere rol van zowel politiek als kunst, door beide disciplines in relatie tot elkaar vorm te geven. Ik stel voor deze samenwerking voort te zetten, niet alleen tussen kunst en politiek, maar ook met onderwijzers en academici, met de vakbonden en journalisten, met werkers en studenten. Om zo gezamenlijk tot een nieuw ontwerp te komen van de open samenleving.

U bent bij dezen uitgenodigd om in deze *nieuwe coalitie* zitting te nemen.

21. June 2011

door Jonas Staal.

Mijn definitieve bijdrage aan het rondetafelgesprek over de toekomst van kunst en cultuur, gisteren in de Tweede Kamer. Vragen van GroenLinks en VVD. Dank allen voor jullie kritische reacties op de eerste versie. Nu op weg naar nieuwe coalities: http://www.joop.nl/opinies/detail/artikel/dit_is_de_vraag_in_wat_voor_maatschappij_willen_wij_leven/

28. June 2011

door Fila den Hollander

Er wordt een zwart-wit schilderij bij getoond van Constant Nieuwenhuys. Dit schilderij gaat over Constant's New Babylon, met daarin de Homo Ludens (spelende mens).

Is deze verwijzing door Jonas Staal ingebracht of door iemand van Metropolis M ?

Ik vind de verwijzing terecht, omdat het verscholen thema er in: dat er door efficiëntere machines meer mensen (zullen) zijn dan werk, nog steeds opgaat. Hier zit hem wat mij betreft precies het verschil in tussen het achterhoedegevecht dat de politiek voert en de voorhoedeoppositie die de beeldende kunst inneemt. De politiek doet alsof het neoliberale gedachtegoed springlevend en waardevol zou zijn, terwijl we al een tijd en steeds dringender weten dat dit gedachtegoed failliet is.

De voorhoedeoppositie wordt door kunstenaars als Constant ingenomen. Constant boog zich over een kernopgave: we moeten er iets op vinden als we over meer mensen beschikken dan over werk. (Anno nu is er minimaal één kernopgave bijgekomen, verwoord en samengevat door filosoof Peter Sloterdijk: we moeten oefenen in het zijn van een *globale samenleving*.)

De politiek blijft steken in taal-antwoorden, zoals "maar wel een duur bonsai boompje". Zij schakelt niet in de verschillende communicatieniveaus, en laat daarmee haar gesprekspartner vallen - in dit geval Ann Demeester die zei dat de cultuurbezuinigingen zoveel betekenden als dat de kerstboom nu teruggebracht wordt tot een bonsai boompje.

Wat de mainstream kunstenaars mijns inziens nalaten is op de modellen van Constant (of andere voorlopers) voort te bouwen. Hier zit ons artistieke deficit. In plaats van de kunst als referentie te nemen, neemt de mainstream kunstenaar de maatschappelijke druk: dingen maken voor de verkoop en 'de ladder van de maatschappelijke positie beklimmen', als referentie.

Aan Jonas Staal

Aan de ene kant ben je spreker in de Tweede Kamer (maatschappelijke positie), en roep je in je tekst eenieder op, deel te nemen aan jouw 'coalitie'. Aan de andere kant beantwoord je eenvoudigweg mijn mail niet waarin ik je uitdaag / uitnodig tot een open emailuitwisseling. (Het ontstond zo:)

Jij vond mijn bijdrage bij Allegories of Good and Bad Government "niet constructief". Tijdens het laatste debat van dit project had ik er nadrukkelijk op gewezen dat er iets niet klopt als een van de drie Allegories... initiatiefnemers - toevallig de politica die ook nog wethouder van cultuur is - tijdens de presentiemomenten consequent afwezig is. (Zie ook het verslag van Sanneke Huisman in Metropolis M van 21 mei jongstleden .) Evenmin ga je in op mijn uitnodiging tot een ontmoeting in de vorm van ergens koffie drinken.

Als jij het hebt over nieuwe coalities aangaan denk ik één ding - en toevallig gaat het over geld:

*Put your **money** where your mouth is !*